

Леся Червона,

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник,

провідний науковий співробітник

відділу взаємодії вищої освіти та ринку праці,

Інститут вищої освіти НАПН України

Наталія Лакуша,

кандидат філософських наук, доцент,

Київський національний університет будівництва і архітектури

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Розвиток студентського підприємництва набуває особливої актуальності у контексті залучення молоді до повоєнної відбудови України та економічного розвитку країни. Молодь завжди була рушійною силою прогресу та інновацій, і її активна участь у відновленні економіки є надзвичайно важливою для сталого майбутнього нашої країни. Такі класики філософської думки, як Платон, Гегель, Маркс, Ніцше, Ортега-і-Гассет, Дьюї, вбачали у молодому поколінні енергію, креативність і здатність до змін, які забезпечують розвиток суспільства, долають застарілі норми і створюють нові цінності. Зокрема американський філософ і педагог Джон Дьюї, представник філософії прагматизму, наголошував на ролі освіти та молоді у прогресі суспільства. Наприклад, у своїй роботі «Демократія і освіта» він зазначав, стверджував, що молодь, отримуючи освіту, стає рушієм демократичного розвитку [1]. Отже, студентське підприємництво може стати потужним джерелом нових ідей, технологій та створення необхідних робочих місць,

сприяючи економічному зростанню та підвищенню добробуту суспільства.

Водночас повоєнна реальність вочевидь матиме серйозні соціально-гуманітарні виклики, наприклад, психологічні травми спричинені війною, міграційні процеси, обмежений доступ до ресурсів тощо. Усе це може мати негативний вплив на потенціал молодого покоління та на його здатність до активної участі в економічному житті країни. А отже дослідження та розроблення механізмів та інструментів підтримки студентського підприємництва в університетах з урахуванням соціально-гуманітарних викликів вбачаються важливими для повоєнної відбудови України та для ефективного розкриття потенціалу молоді.

Інноваційні технології відіграють ключову роль у розвитку студентського підприємництва, надаючи молодим підприємцям безліч нових можливостей та інструментів. Вони значно спрощують багато бізнес-процесів: від маркетингу та продажів до управління проєктами та комунікації з клієнтами. Завдяки доступу до цифрових платформ, хмарних сервісів, штучного інтелекту та інших сучасних технологій студенти можуть швидше тестувати свої ідеї, залучати аудиторію, оптимізувати операційну діяльність та масштабувати свій бізнес з меншими витратами.

Крім того, інноваційні технології сприяють створенню нових унікальних продуктів та послуг, які відповідають сучасним потребам ринку. Вони надихають студентів на пошук нестандартних рішень, розроблення технологічно складних, але водночас привабливих для споживачів пропозицій. Отже, інтеграція інноваційних технологій у студентське підприємництво не лише підвищує ефективність вже наявних бізнес-моделей, але й

стимулює появу принципово нових напрямів та можливостей для самореалізації молоді.

Соціально-гуманітарні виклики суттєво впливають на розвиток студентського підприємництва в умовах воєнної та повоєнної України. Психологічний стан студентів, зокрема поширення посттравматичного стресового розладу та загальне зниження мотивації через пережиті травматичні події війни, створює значні перешкоди для їхньої активної підприємницької діяльності. Емоційна нестабільність та апатія можуть ускладнювати генерацію нових ідей, прийняття рішень та наполегливу працю, необхідну для успіху будь-якого стартапу.

Окрім психологічних факторів, соціальна нерівність також є серйозним викликом. Обмежений доступ до технологій та інфраструктури у віддалених регіонах або серед внутрішньо переміщених осіб (ВПО) створює нерівні можливості для розвитку підприємницьких ініціатив. Це може призвести до поглиблення розриву між студентами з різних соціально-економічних backgrounds. Крім того, перед молодими підприємцями постають етичні дилеми, пов'язані з балансом між прагненням до комерційного успіху та необхідністю проявляти соціальну відповідальність в умовах кризи.

Нарешті культурні бар'єри, такі як недостатня підтримка підприємницької культури в академічному середовищі, можуть стримувати студентську ініціативу. Відсутність належної кількості навчальних програм, менторської підтримки та платформ для обміну досвідом може обмежувати можливості студентів для розвитку підприємницьких навичок та реалізації своїх ідей. Подолання цих соціально-гуманітарних викликів є ключовим для

створення сприятливого середовища для розвитку студентського підприємництва та його внеску у відновлення країни.

Розвиток студентського підприємництва в Україні має значні перспективи, особливо з огляду на зростаючу увагу до інновацій та відновлення економіки. Державна підтримка відіграє ключову роль у стимулюванні цієї сфери через створення грантових програм, бізнес-інкубаторів та інших ініціатив, спрямованих на фінансування та менторську підтримку студентських стартапів. Заохочення молоді до підприємницької діяльності на державному рівні може стати потужним імпульсом для економічного зростання та створення нових робочих місць.

Міжнародна співпраця відкриває додаткові можливості для розвитку студентського підприємництва. Залучення іноземних інвесторів може забезпечити необхідний капітал для масштабування перспективних проєктів, а обмін досвідом із закордонними університетами та стартап-екосистемами сприятиме впровадженню кращих практик та інноваційних підходів. Інтеграція сучасних технологій, зокрема розвиток EdTech-платформ з бізнес-симуляторами та інтерактивними навчальними матеріалами, може значно підвищити якість навчання підприємництва та залучити більше студентів до цієї сфери.

Особливої актуальності набуває соціальна спрямованість студентського підприємництва. Розвиток соціальних стартапів, орієнтованих на розв'язання проблем, спричинених війною, таких як допомога ветеранам, відновлення інфраструктури та підтримка постраждалих, не лише сприяє соціальній згуртованості, але й відкриває нові ринкові ніші. Підтримка таких ініціатив може поєднати підприємницький дух молоді з прагненням зробити

позитивний внесок у відновлення та розвиток українського суспільства.

Подолання соціально-гуманітарних викликів, що стоять перед розвитком студентського підприємництва, вимагає комплексного підходу. Насамперед впровадження програм психологічної підтримки для студентів, які постраждали від війни, є критично важливим. Надання доступу до кваліфікованих психологів та створення сприятливого емоційного середовища в університетах допоможе відновити їхній психологічний стан та підвищити мотивацію до навчання та підприємницької діяльності.

Для усунення соціальної нерівності необхідно розширювати доступ до необхідних ресурсів, зокрема технологій. Державні та приватні ініціативи, спрямовані на забезпечення студентів з віддалених регіонів та ВПО комп'ютерною технікою, інтернетом та відповідним навчанням, сприятимуть створенню рівних можливостей для розвитку їхнього підприємницького потенціалу. Паралельно з цим інтеграція курсів з підприємництва, етики та соціальної відповідальності у навчальні програми вищої освіти допоможе сформувати у студентів необхідні знання та цінності для ведення успішного та відповідального бізнесу.

Важливу роль у підтримці студентських стартапів відіграє створення розгалуженої мережі підтримки. Залучення успішних підприємців та ветеранів бізнесу до менторських програм дасть змогу студентам отримувати цінні поради, практичні знання та налагоджувати корисні контакти. Створення платформ для обміну досвідом, проведення воркшопів та нетворкінгових заходів сприятиме формуванню підприємницької спільноти та надихатиме студентів на реалізацію власних ідей.

Підсумовуючи, варто зазначити, що інноваційні технології є потужним каталізатором розвитку студентського підприємництва в Україні, відкриваючи перед молодими ініціаторами безліч нових інструментів та можливостей для реалізації своїх ідей. Водночас, нинішні соціально-гуманітарні виклики, що включають складний психологічний стан студентів, соціальну нерівність та культурні бар'єри, вимагають комплексного та зваженого підходу для їх подолання. Ефективна підтримка та врахування цих аспектів є необхідними для створення сприятливого середовища для розвитку молодіжного підприємництва.

Успішна інтеграція студентів в економічні процеси воєнної та особливо повоєнної України не лише сприятиме сталому розвитку країни, але й відіграватиме ключову роль у формуванні нового покоління лідерів, здатних до інновацій та відповідального ведення бізнесу. Підтримка їхніх підприємницьких ініціатив, особливо тих, що спрямовані на соціально значущі цілі, є важливим кроком на шляху до відновлення та процвітання України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Д'юї Д. Демократія і освіта; пер. М. Олійник, І. Босак, Г. Пехник. Львів: Літопис, 2003. 294 с.
2. Теоретичні основи і механізми взаємодії вищої освіти та ринку праці в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України: монографія / Ю.А. Скиба, О.В. Жабенко, В.В. Ковтунець, О.М. Отич, Л.М. Червона, О.Г. Ярошенко. К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2024. 135 с. <https://doi.org/10.31874/978-617-7486-43-4-2024>